

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ДРАГАН МАНЧОВ”

гр. Пловдив; пк 4001; ул. „Чемшир“ № 11

☎ 0882960899 – Директор, канцелария

e-mail: office@draganmanchov.info

www.draganmanchov.info

УТВЪРДИЛ: /п/

ДЕСИСЛАВА СТАМЕНОВА

Директор на ОУ „Драган Манчов”

гр. Пловдив

МЕХАНИЗЪМ

**ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО
МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ
в ОУ „Драган Манчов”**

ЗА УЧЕБНАТА 2026/2027 ГОДИНА

Разработен, съгласно Заповед № РД 09-5906/28.12.2017 г. на Министъра на образованието и науката, приет на Заседание на Педагогически съвет с Протокол № 10/11.09.2026 г. и утвърден със заповед на директора № РД-10-1130/11.09.2026 г.

I. ИЗМЕРЕНИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

1.Какво е насилие?

В България в официална употреба е дефиницията на понятието **„насилие“**, дадена в параграф 1, т. 1-5 от допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето:

„Насилие“ над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда.

„Физическо насилие“ е причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето.

„Психическо насилие“ са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда.

„Сексуално насилие“ е използването на дете за сексуално задоволяване. Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на Световна здравна организация е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табу на обществото“.

„Пренебрегване“ е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

Насилието може да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

2.Какво е тормоз?

Тормозът е специфичен вид насилие сред децата и е сред най-неуловимите форми на агресивно поведение и насилие. Но не всеки акт на насилие е тормоз. Тормозът между връстници е групов феномен. Случаите на тормоз се извършват в групова среда, в присъствието на други връстници и в отсъствието на възрастни.

Тормозът, независимо от това как се упражнява, е много сериозно, оставящо траматични следи действие, защото тормозеният не може да се защити със собствени усилия. Тормозът не спира от само себе си, без външна намеса.

Ключови в разбирането за тормоза са следните характеристики:

1. злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
2. извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унижи или изолира;
3. повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на насилие.

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат описани като:

Физически тормоз, например, блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение.

Психически тормоз, например, подмятане, подиграване, закачане, обиди, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на личните вещи, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене; словесни изрази, които имат за цел да унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите. Когато е в група – под формата на изолиране, игнориране, изключване от групови дейности, избягване, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз.

Сексуален тормоз – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накръняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща (принизяваща), унизителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие.

„Кибер насилие“ и **„Кибер тормоз“** са насилие и тормоз, които се осъществяват в дигитална среда чрез дигитални устройства. Включват създаване и разпространение на обидни, заплашителни и подигравателни визуални материали, снимки и текстови съобщения, които уронват достойнството на детето или го унижават: снимането на дете с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозапис без негово съгласие, кражба на самоличност/профили, обиди, разпространение на слухове в социалните мрежи и др.

Ако дете е въввлечено в рискова ситуация онлайн, това винаги има своите отражения в реалния му живот. Преживяванията за детето могат да бъдат дори поунизителни, тъй като кибертормозът не може да бъде прекратен веднага и е достъпен до много по-голям кръг хора.

3.Разлики между тормоз и закачки или игра между учениците

По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои – от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премежване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. Следното би могло да помогне за правилна оценка на ситуацията:

- Ако децата се закачат, бутат или блъскат или си разменят шеги, като при това се смеят, разменят си ролите и позициите и никое от тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат особено внимание, то най-вероятно става дума за игра.
- Ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва се да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз.
- Ако ученикът не се чувства добре от закачките и подигравките, тогава поведението може да е тормоз.

- Ако ученикът, към когото са отправени подигравките, поиска от другото дете да спре и той или тя не спират да се подиграват, тогава става въпрос за тормоз.
- Ако ученикът, който дразни, продължава да дразни или дразни отново и отново, това е тормоз.
- Ако дразненето е за нещо, което ученикът не може да промени (височина, носене на очила, тегло, способност да чете, атлетически способности и пр.), тогава може да е тормоз.
- Ако има и други хора наоколо, които наблюдават ситуацията и се окуражават или се присъединяват към ситуацията на подигравки, това е тормоз.
- Ако едното дете е по-силно или по-популярно, по-голямо на възраст или повластно, това може да е тормоз.

Ако се касае просто за приятелска игра, учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят. Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз, е необходимо да се предприемат съответните стъпки, описани в механизма.

Физическото насилие и тормоз са формите, които възрастните най-често забелязват и затова често мерките за справяне обикновено са насочени именно към тях. Психическото насилие и тормоз по-трудно могат да бъдат установени, тъй като не са така видими, а и децата, от своя страна, нямат нагласата да споделят с възрастните за своите преживявания.

Проблемът се задълбочава, когато психическото насилие и тормоз, като обидните думи и прякори, социалното изолиране и други се подценяват от възрастните и се считат за нормална част от процеса на социализация и израстване на децата. Ето защо е важно да се обърне внимание още при първите признаци за съществуването на насилие и тормоз.

4. Признаци, по които може да се разпознаят насилието и тормозът:

Разпознаването на насилие и тормоз включва следните физически и поведенчески признаци:

- различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
- неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едностранни отговори;
- безпокойство и крайности в поведението – от агресивност до пасивност;
- лоша представа за себе си – децата смятат, че са заслужили насилието;
- прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
- влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;
- влошаване на успеха от обучението и чести отсъствия от училище;
- чести отсъствия от определени часове;
- детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;
- агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;
- внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или за нивото на развитие на детето;
- бягане и криене, включително зачестили бягства от училище;

- загуба на доверие, неучастие в общите занимания в училище, ниска самооценка;
- употреба на алкохол, медикаменти, занемаряване (постоянно обличане на едни и същи дрехи или отказ да сменя косата си);
- психосоматични симптоми като болки в стомаха, главоболие, гадене и др., оплаква се, че сънува кошмари и сънят му е нарушен;
- различни прояви на сексуализирано поведение (имитация на сексуален акт, разголване, използване на език, свързан със сексуални действия и т.н., които са нехарактерни за съответната възраст);
- наблюдават се промени в навиците или в използването на интернет и социалните мрежи.

Тормозът между деца спада към насилието над дете и се третира с мерките на Закона за закрила на детето. Според чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

II. ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ

1. Принципи

ОУ „Драган Манчов” като институция в системата на предучилищното и училищното образование по чл. 2, ал. 3 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) самостоятелно разработва и прилага цялостна политика за:

1. Подкрепа за личностно развитие на детето и ученика;
2. Изграждане на позитивен организационен климат;
3. Утвърждаване на позитивна дисциплина;
4. Развитие на училищната общност.

Основни цели на политиката за превенция и интервенция на насилието са:

- Създаване на позитивна култура и климат в училището;
- Повишаване осведомеността на всички участници в процеса на предучилищното и училищното образование, че насилието е неприемливо поведение;
- Разработване на система за превенция, която създава условия за превантивна работа с групата/класа и включва децата в образователни дейности, семинари, работилници, които да ги запознават с различните форми на насилие и тормоз, да възпитават уважение и толерантност към различията, да развиват чувствителност към границите на другия, етика на взаимоотношенията, кое поведение е приемливо и кое – не, как да се реагира на неприемливо поведение, др.;
- Разработване на система за интервенция като разработи или разясни съществуващи правила и процедури във връзка с всяка една проява на насилие и тормоз, вкл. по отношение на идентифициране и сигнализиране;
- Създаване на система за предоставяне на подкрепа за пострадалите и въвлечените в ситуациите на насилие и тормоз;
- Развиване на устойчива система за изграждане на капацитет у всички участници в образователния процес под формата на обучителни дейности, механизми за сътрудничество с други, външни за училището, служби,

организации или институции, изграждане на ефективна система за дежурства и др.;

- Създаване на механизми за проследяване на ефективността от дейностите по превенция и интервенция.

В допълнение на принципите в системата на предучилищното и училищното образование, цитирани в чл. 3, ал. 2 от ЗПУО, политиката за сигурна образователна среда следва да се базира и на следните специфични принципи:

- Позитивна култура и климат, които:
 - Приемат различието и разнообразието и се базират на принципите на приобщаващото образование
 - Дават възможност за развитие на сигурна среда, в която децата открито споделят и обсъждат теми, свързани с насилието
 - Насърчават взаимоотношения на уважение сред цялата общност;
- Ефективно лидерство;
- Прилагането на цялостен институционален подход;
- Споделено разбиране за насилието и тормоза и последиците;
- Подкрепа и мотивиране на децата и служителите, в т.ч. информирание, провеждане на беседи с учениците с цел развиване на емпатия и асертивно поведение. Вътрешно обучение на педагогическите специалисти за създаване на позитивна училищна среда.
- Изграждане на нулева толерантност към всички форми на насилие.
- Системност и регулярност при вписване, изясняване и прилагане на мерки и последващи действия в случаи на насилие и тормоз;
- Партньорство с родителите;
- Непрекъсната оценка и проследяване на ефективността на цялостната политика за превенция и интервенция на насилие и тормоз.

Цялостната политика се реализира на равнище общност, училище и на равнище група/клас, като на всяко едно от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция (реакция).

Превенцията на насилие и тормоз включва комплекс от мерки, които имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието. Превенцията поставя приоритет върху дейности на равнище група/клас, например създаване на правила на отношения в групата/класа, морално възстановяване на щета, тематични дискусии, регулярно провеждани в часа на класа или по друго време. Дискусиите са възможност в групата/класа да се поставят за обсъждане въпроси, които вълнуват или смущават децата, като по този начин се създава пространство за мислене и отработване на агресията чрез говорене, разиграване на ситуации, тяхното обсъждане и съответно осмисляне и развиване на нови умения и модели за ненасилствени отношения и поведение.

Интервенциите включват отговора на училището при възникнали ситуации на насилие и тормоз. Това са последователни действия и мерки, които целят спиране и разрешаване на възникнала вече ситуация на насилие, тормоз и криза и се реализират като отчитат индивидуалните потребности на всяко дете, въввлечено пряко или косвено в ситуацията, като се прилага принципа на най-добрия интерес на детето.

2. Разработване на система от мерки за реализиране на сигурна образователна среда

2.1. Създаване на Координационен съвет, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с насилието и тормоза.

Училищен Координационен Съвет в състав:

Председател: Георги Анастасов - ЗДУД

Членове:

Христо Караянков – психолог, училищен

Николай Радев –старши учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап на основно образование

Василка Николова - учител в група за целодневна организация на учебния ден I-IV клас

м.с. Милена Булкина – медицинско лице в ОУ „Драган Манчов“

Силвия Вардинова - старши учител, начален етап на основното образование I-IV клас

Ивелина Георгиева – старши учител, ресурсен

Рени Панчева - родител

Анжелика Цанева – ученик в V клас

2 . 2 Оценка на ситуацията

Оценката и анализирането на ситуацията са от значение за планирането на дейности за изграждане на сигурна образователна среда. Оценката съдържа описание на следното: До колко са запознати заинтересованите страни с темата за насилие и тормоз? Какви видове и форми на насилие и тормоз има в училището? Колко често те се проявяват? Къде са местата, на които най-често се случват? Кои са участниците? Как се е реагирало до момента? Какво следва да се предприеме, за да бъде реакцията ефективна?

Оценката се осъществява от Координационния съвет със съдействието на класните ръководители в началото на учебната година. За целта се използват редица инструменти, като специални въпросници, дискусии с участие на цялата училищна общност, фокус групи с деца, учители и родители .

Резултатите от оценката и наличието на проблем се обобщават от УКС в 10-дневен срок и се представят от координационния съвет за обсъждане на тематичен педагогически съвет, на който участие могат да вземат всички заинтересовани страни. Резултатите могат да се обсъдят и на родителските срещи и в часовете на класа.

2 .4 Изготвяне на план за превенция и интервенция на насилието и тормоза

Планът за изпълнение се изготвя и реализира от Координационния съвет и се утвърждава от директора с продължителност от една учебна година, като се актуализира

в началото на всяка учебна година. Планът включва описание на всички дейности по превенция и интервенция на ниво институция и ниво група/клас. В плана са очертани срокове и отговорности по изпълнение на дейностите по превенция и интервенция.

2.5 Планиране на две нива - класна стая/паралелка, училище;

- Дейности на ниво класна стая/паралелка:

Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за тормоза и се работи за формирането у учениците на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др.

1 .Създаване на правила за поведение на класа

2 . Обсъждане между учениците и учителя, класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем, влиянието върху всички участници и свидетели, последствията, както и възможните решения. Съвместни действия между класен ръководител или учител и психолог и включване на външни специалисти.

3 . Провеждане на тематични беседи, свързани с развиване на толерантност и емпатия по следните теми:

- Правата и отговорностите на децата
- Ценностите- какво са те, какви могат да бъдат, как се прилагат в ежедневието?
- Какво представляват насилието и тормозът, разпознаваме ли ги, как можем и на кого да съобщаваме за случаите на насилие и тормоз?
- Какви са преживяванията на извършителя, последователите, потърпевшия и наблюдателите?
- Как се чувстваме и какво можем да направим, когато станем свидетели на насилие и тормоз?
- Използване на посредник при разрешаване на конфликта. Провеждане на тематична родителска срещи.

-Дейности на ниво училище:

1. Актуализиране на Етичния кодекс на училищната общност

2. Единни училищни правила

- Актуализиране на правила за поведение и ценности на всеки клас
- Обобщаване на правилата на ниво институция и вписване в Правилника за дейността на училището.

ЕДИННИ УЧИЛИЩНИ ПРАВИЛА:

I. Задължения на персонала на училището

1 . На **Общо събрание** се приемат настоящите правила, като част от Правилника за дейността на училището

2. Координационен съвет

- Планира, проследява и координира дейностите за справяне с тормоза на равнище училище;
- Обобщава резултатите от оценката на тормоза в началото на учебната година и запознава заинтересованите страни с обобщените резултати;

- Обобщава предложенията на класовете и изготвя общоучилищни правила и ценности;
- Обсъжда и приема процедурите за докладване, регистриране и проследяване на случаите на тормоз;
- Прави мотивирани предложения до директора с цел подобряване на работата;
- Подпомага класните ръководители с материали и консултации, съдейства за организирането на периодични обучения на учителите по темата за насилието и тормоза

3. Класни ръководители

- В началото на учебната година извършват оценка на тормоза между учениците в класа по методика, определена от Координационния съвет;
 - Запознават учениците с процедурата за съобщаване на случаи на тормоз;
 - Инициират приемането на правила и ценности на равнище клас, които поставят на видно място в класната стая;
 - Поставят на видно място в класната стая постерите с приетите ценности, правила и последици от насилието;
 - За всеки инцидент или проява на насилие попълват протокол, който предават на УКС; - участват в работата на екипа, сформирани по конкретен случай за ученик от класа си;
 - Провеждат периодично превантивни занятия по проблемите на тормоза, като могат да привличат различни специалисти (от Центъра за превенция на насилието, МКБППМН и др.
 - Информират родителите за дейностите по Механизма, както и за приетите правила и процедури;
 - Съдействат за включването на родителите в дейностите на ниво училище.
- провеждат занятия в часа на класа в началото на учебната година, посветени на тормоза и насилието;

4. Всички учители

- Включват темата за насилието и тормоза в учебни единици, при които това е възможно;
- Поощряват и развиват съвместното учене, както и поведение на сътрудничество и взаимопомощ;
- Познават и използват установената система за информиране и съобщаване за случаи на тормоз между учениците;
- Познават и прилагат правилата и последствията, приети от съответния клас и изискват от учениците да ги спазват

5. Дежурни учители

- Стриктно спазват утвърдения от директора график за дежурство;
- Реагират според утвърдените процедури в ситуации на тормоз по време на дежурството;
- Докладват на училищното ръководство за всеки случай на тормоз.

6. Непедагогически персонал

- Полагат грижи за предотвратяване на прояви на насилие и тормоз в училищни помещения, за които отговарят;
- Познават основните принципи на действие в ситуации на тормоз и ги прилагат;
- Не допускат прояви на тормоз и насилие и съобщават за тях на класен ръководител, директор, педагогически съветник.

II. Процедура за информиране и съобщаване на случаи на тормоз

- Всеки класен ръководител може да договори с учениците си от класа и други форми и начини за съобщаване на случаи на тормоз в класа;
- Всеки учител и служител, наблюдавал случай на тормоз, е длъжен незабавно да информира училищното ръководство, педагогически съветник.

III. Процедури за регистриране, докладване и разглеждане на случаи на тормоз

Всеки учител или служител, станал свидетел на ситуация на тормоз или за която е получил сигнал /от ученик, родители ли друг служител от училището/ е длъжен да се намеси, за да прекрати ситуацията на тормоз.

IV. Действия в случаи на тормоз:

- учителят описва ситуацията писмено
- ситуацията се регистрира в дневник със случаи и процедури за управление на информацията
- детето, упражнило тормоз, описва писмено ситуацията
- класният ръководител уведомява родителите и инициира среща с тях
- свиква се УКС;
- УКС уведомява училищния психолог, МКБППМН, Полицията и Отдел „Закрила на детето“.

V. Обобщени правила на поведение и ценности в ОУ „Драган Манчов”

1. Да работим заедно;
2. Да уважаваме взаимно работата си;
3. Да работим спокойно и тихо, дори когато ни е позволено да говорим;
4. Да бъдем любезни и вежливи един към друг;
5. Да се изслушваме, без да се прекъсваме;
6. Да бъдем толерантни и да уважаваме мнението на другия;
7. Ясно и открито да разговаряме за проблемите и да водим обща дискусия;
8. Всеки има право да участва и да защити позицията си;
9. Да преодолеем егоизма си в името на общото разбирателство;
10. Да не създаваме интриги;
11. Да споделяме идеите и проблемите си, защото всяка личност е уникална;
12. Да пазим авторитета на училището си;
13. Да бъдем единни при вземането на общи решения;
14. Да опазваме материално-техническата база в училище;
15. Да спазваме Правилника за дейността на училището и нормите на Етичния кодекс на училищната общност.
16. Да търсим помощ при трудности;
17. Всеки има право да изрази мнението си, дори когато то е по-различно от това на другите;
18. Да не даваме съвети и прибързани оценки;
19. Да не се подиграваме на другите и на това, което казват.
20. Да не снимаме съучениците си и учителите без разрешение;
21. Да не публикуваме снимки или колажи, уронващи достойнството на ученици и учители;
22. Да не разпространяваме снимки, клипове и коментари с обидно съдържание за учители, ученици и училището като цяло.

Последствия:

Всяко нарушение на правилата води до определени последствия. Те са стимули от обкръжаващата среда, които увеличават или намаляват вероятността, че поведението ще се повтори. Стремежът е предварително да се формулират ясни последствия, които укрепват или пре моделират поведението на тези, които ще спазват правилата.

Последствията трябва да са логически и естествени; незабавни и непосредствени, разумни и смислени; приложими и с практически значение; умерени, приемливи, поносими, основателни.

Правилата за поведение на училищно ниво са обобщени от Училищния координационен съвет към ОУ „Драган Манчов”

2.3 Действия по интервенция

- Въвеждане на Дневник със случаи и процедури за управление на информацията. В него се документират ситуацията, съответстващи на второ и трето ниво според приетата класификация (Приложение 1) и той се съхранява в кабинета на училищния психолог. В дневника със случаи се описва следната информация: дата, клас, участници, вид насилие и ниво, какво е предприето като действие, подпис на служителя.

- Действия при разрешаване на установен училищен тормоз между учениците на ОУ „Драган Манчов” (интервенция)

На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между учениците. Необходимо е да се наблюдава поведението на децата , включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. По- голямата част от ситуацията на тормоз следва да бъдат овладяни от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз:

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

- В случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени, да се прекрати физическият контакт между тях и незабавно да се уведоми класния ръководител.

- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това следва да се случи на по-късен етап. Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

Втора стъпка: Реакции спрямо детето, което е упражнило тормоз:

Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от класния ръководител. Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с детето. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността

на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан. Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза. Като първа стъпка класният ръководител изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка.

Трета стъпка: Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз:

Работата с деца, които са обект на тормоз, е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- Класният ръководител говори с детето, по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило;
- Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- Класният ръководител/възпитател наблюдава детето в следващите дни, за да се увери как се чувства и при необходимост отново да разговаря с него.

Четвърта стъпка: Насочване на детето и неговите родители към програми и услуги в общността.

Психологът в ОУ „Драган Манчов“ дават пълна и конкретна информация на ученика и неговите родители за възможните услуги и програми. Самото насочване е важно да не се възприеме като мярка за наказание, а като добронамерен съвет.

Пета стъпка: Действия при насилие на ученик срещу член на екипа на училището:

Възрастен, който е в близост, веднага следва да прекрати действието.

Оказва се помощ в случай, че има пострадад. Уведомяват се родителите на ученика и с него започват дейности за установяване на причините и изясняване на ситуацията. Училището организира провеждане на педагогически съвет за вземане на решение за последващи действия. Изготвя се план за работа с детето.

Шеста стъпка: Действия при насилие на възрастен срещу ученик

Ако възрастен упражни насилие над ученик, незабавно се подава сигнал към ОЗД и/или полиция и се свиква Координационния механизъм за дете в риск. Извършват се следните последователни действия

2.4 Инициране на работа по случай, включително насочване на случая към други служби.

При случаи от трето ниво, както и по преценка при случаи от второ ниво, незабавно се уведомява Дирекция „Социално подпомагане“ (Отдел „Закрила на детето“ – ОЗД) и/или полицията. Уведомените институции започват проверка на сигнала по реда на *Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция* (виж *Приложение 3: Кой, кога и къде може да подава сигнал за дете в риск?*), в който следва се включи представител на институцията (учител на групата/класен ръководител, училищен психолог или УКС). Индивидуалната работа по случай с дете се осъществява интегрирано от мултидисциплинарен екип. При становище от Координационния съвет в училището за инициране на работа по случай или ако не се свика *Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск*

от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция, УКС следва да инициира работа по случай с детето в училището.

Всеки служител в училището е длъжен при установяване на случай на насилие и тормоз незабавно да уведоми директора на институцията.

3. Процедури и алгоритъм при установен училищен тормоз между учениците

Основен принцип при изграждането на училищна политика за противодействие на тормоза в училище е прилагането на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по – сигурна училищна среда. За да се изгради защитната мрежа е необходимо да се поставят ясни граници, да се създадат правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз в училище.

1. Запознаване на педагогическия и непедагогическия персонал с формите на насилие и с Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище (педагогически персонал- на педагогически съвет, непедагогически персонал- на общо събрание)

Срок: месец септември

2. Запознаване на учениците и родителите с формите на насилие и с Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище (учениците – в Час на класа, родителите- на родителска среща).

Срок: до 30 септември

3. Определяне на Координационен съвет със заповед на директора на училището.

Срок: до 15 септември

4. Извършване на оценка на тормоза между децата и учениците в училището в началото на учебната година от класните ръководители.

Срок: месец октомври

5. Анализ и обобщаване от Координационния съвет на резултатите от оценката в резултат на изследването.

Срок: месец октомври

6. Запознаване на заинтересованите страни с обобщените резултати и обсъждане на необходимостта от предприемане на конкретни мерки и действия.

Срок: месец октомври

7. Разработване от Координационния съвет на план за съответната учебна година за противодействие на училищния тормоз, във връзка с установените и анализирани резултати от анкетирането (изследването), който се утвърждава от директора на училището.

Срок: месец октомври

7.1 включва конкретни дейности по превенция и интервенция на ниво клас (под формата на обучителни дейности и занятия с класа) и на ниво училище (по посока създаване на общоучилищни правила и процедури);

7.2. съдържа конкретни срокове и отговорници;

7.3. определя ясно как се осъществява потокът на информация във връзка със съмнения за тормоз, как се документират случаи на тормоз и как се инициира работа по случай;

7.4. актуализира се ежегодно до края на първата седмица на **месец ноември**;

7.5. при необходимост може да се актуализира и по време на учебната година към края на първия учебен срок – **месец януари**.

8. Създаване на единни правила за задълженията на всички служители, свързани със случаите на тормоз, изготвени от Координационния съвет и заложи в Правилника за дейността на училището.

Срок: до края на месец октомври

9. Въвеждане на Дневник със случаи и процедури за управление на информацията.

Срок: 15 септември

9.1. Дневникът има за цел да подпомогне процеса на координация и комуникация в училище, във връзка с осъществяването на цялостна училищна политика за противодействие на училищния тормоз;

9.2. В дневника се документират ситуациите, съответстващи на Класификацията на нивата и формите на тормоз, и предприемането на съответните действия (*съгласно Таблица 1 от Механизма*), които изискват намесата на Координационния съвет;

9.3. Всяка описана в дневника ситуация, съдържа следната информация: дата; група/клас, участници, вид насилие и ниво, какво е предприето като действие, подпис на служителя.

9.4. Координационният екип анализира ситуацията и определя необходимостта от индивидуална работа по случай с ученик, чиято координация се осъществява от секретаря на координационния съвет.

9.5. Дневникът със случаи и процедури за управление на информацията се съхранява в кабинета на училищния психолог, като за нейното съхранение отговаря председателя на УКС.

9.6. Дневникът със случаи и процедури за управление на информацията е един в училището.

Срок: целогодишен

10. Изготвяне на годишен отчетен доклад на Координационния съвет до директора на училището.

Срок: края на учебната година – месец май-юни, след приключване на учебния процес за съответния етап на образование.

4 . Действия на служителите, в случай на инцидент или ситуация на тормоз:

1. При настъпване на ситуация или инцидент, който би могъл да застраши здравето и/или живота на ученик, всеки учител/служител в училището е длъжен незабавно да уведоми медицинското лице и ръководството на училището.
2. Непосредствено след инцидента медицинското лице в училището извършва първоначален преглед на пострадалия ученик и регистрира състоянието му в амбулаторната книга.
3. По преценка на медицинското лице и/или при необходимост, незабавно се уведомява Центъра за спешна помощ (от медицинското лице или ръководството на училището) на телефон 112. Незабавно след това се уведомяват родителите.
4. В случай, че медицинското лице отсъства педагогическият специалист, отговарящ за ученика предприема незабавни действия за оказване на помощ на пострадалия в рамките на своята компетентност.

5. Незабавно след това, учителят или лицето носещо отговорност за ученика уведомява родителите за настъпилия инцидент.
6. След като е уведомил родителя, педагогическият специалист търси контакт по телефон с личния лекар на ученика, който да даде указания за действие до пристигането на Спешна помощ.
7. След предприемането на неотложните мерки, учителят, носещ отговорност за ученика по време на инцидента, подава писмен доклад до директора на училището, в който описва инцидента и предприетите мерки.
8. Ако инцидентът е свързан със случай на насилие или тормоз, ситуацията се регистрира и описва в Дневника случаи и процедури за управление на информацията, воден от УКС, с цел да се проследи развитието на случая и да се планират адекватни действия.
9. В зависимост от конкретната ситуация учителят и ръководството на училището могат да потърсят съдействие от служител на ДПС към II РУ –гр. Пловдив и дежурен социален работник от отдел „Закрила на детето“ към Дирекция „Социално подпомагане“ – община Пловдив.
10. След предприетите незабавни действия, директорът на училището в срок от един час от узнаването подава първоначалната информация на началника на РУО – Пловдив и в срок до двадесет и четири часа подава писмен доклад, съдържащ информация за инцидента, състоянието на пострадалия ученик и предприетите действия.

Подаване на сигнал за дете в риск от насилие и тормоз:

Насочване на случая към външни служби:

При идентифициране на ситуация на тормоз, следва да се уведомят органите за закрила на детето: ОЗД и/или полицията.

Съгласно Закона за закрила на детето, чл. 7 /1/ „Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция „Социално подпомагане“, Държавната агенция за закрила на детето или Министерство на вътрешните работи. /2/ Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна“.

От страна на училището всеки един професионалист, работещ в системата на образованието, може да подаде сигнал към ОЗД по местоживее на детето. Сигналят може да бъде подаден и към **Национална телефонна линия за деца 11 61 11 към Държавната агенция за закрила на детето.**

Уведомените институции започват проверка на сигнала по реда на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случай на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.

При констатиран случай на кибертормоз сигнал може да се подаде към **Национален център за безопасен интернет на телефон: 124 123** или на имейл: helpline@online.bg

ВРЪЗКИ:

Единен номер за спешни повиквания Тел: 112

Национална телефонна линия за деца Тел: 11 6 1 11

Национален център за безопасен интернет Тел: 124 123

тел. 032/ 907820

ИЗГОТВИЛ:

**Училищен Координационен съвет по Механизъм за противодействие на тормоза и
насилието между учениците**